

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 6ης Ιουνίου 2018¹

Υπόθεση C-149/17

Bastei Lübbe GmbH & Co. KG
κατά
Michael Strotzer

[αίτηση του Landgericht München I
(πρωτοδικείου Μονάχου I, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαίωμα του δημιουργού και συγγενικά δικαιώματα – Οδηγία 2001/29/EK – Προάσπιση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας – Οδηγία 2004/48/EK – Αποζημίωση σε περίπτωση ανταλλαγής αρχείων κατά προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού – Διαδικτυακή σύνδεση προσβάσιμη σε μέλη της οικογένειας του κατόχου της συνδέσεως – Απαλλαγή από την ευθύνη του κατόχου της συνδέσεως χωρίς να χρειάζεται να διευκρινιστεί η φύση της χρήσεως της συνδέσεως από το μέλος της οικογένειας»

Εισαγωγή

1. Καίτοι το ουσιαστικό δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας είναι εν μέρει εναρμονισμένο σε επίπεδο δικαίου της Ένωσης, οι διαδικασίες που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των παραβιάσεων του εν λόγω δικαίου και στην αποκατάσταση των ζημιών που απορρέουν από τις παραβιάσεις αυτές εμπίπτουν, καταρχήν, στο πεδίο του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών. Το δίκαιο της Ένωσης θέτει εντούτοις ορισμένες απαιτήσεις οι οποίες βαίνουν πέραν του απλού ελέγχου αποτελεσματικότητας που διενεργείται κατά κανόνα στο πλαίσιο της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών.

2. Στην υπό κρίση υπόθεση τίθεται το ζήτημα της εκτάσεως των απαιτήσεων αυτών και της σχέσεώς τους με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Το ζήτημα αυτό έχει ήδη απασχολήσει το Δικαστήριο αλλά η υπό κρίση υπόθεση δίνει την ευκαιρία στο Δικαστήριο να αναπτύξει και να διευκρινίσει περαιτέρω τη σχετική νομολογία του.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3. Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας², ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος:

[...]

β) στους παραγωγούς φωνογραφημάτων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους,

[...]».

4. Κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, της ίδιας οδηγίας:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.

2. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι δικαιούχοι των οποίων τα συμφέροντα θίγονται από προσβολές τελεσθείσες στο έδαφός του να μπορούν να ασκούν αγωγή αποζημίωσης [...]».

5. Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας³, ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των μέσων που προβλέπονται ή ενδέχεται να προβλεφθούν με την κοινοτική ή την εθνική νομοθεσία, καθόσον τα εν λόγω μέσα μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους, τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται, σύμφωνα με το άρθρο 3, σε οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όπως προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία ή/και την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις ειδικές διατάξεις για την επιβολή των δικαιωμάτων και τις εξαιρέσεις που προβλέπει η κοινοτική νομοθεσία για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά προς αυτό δικαιώματα, ιδίως δε [...] [η] οδηγία [2001/29], και ιδίως τα άρθρα της 2 έως 6 και 8.»

2 ΕΕ 2001, L 167, σ. 10.

3 ΕΕ 2004, L 157, σ. 45.

6. Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που ρυθμίζονται με την παρούσα οδηγία. Τα εν λόγω μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης πρέπει να είναι θεμιτά και δίκαια, να μην είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου και να μην προβλέπουν παράλογες προθεσμίες ούτε να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

2. Τα εν λόγω μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά και να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο και να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους.»

7. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, κατόπιν αιτήσεως του διαδίκου ο οποίος έχει προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ευλόγως διαθέσιμα και επαρκή προς τεκμηρίωση των ισχυρισμών του και ο οποίος, τεκμηριώνοντας τους ισχυρισμούς του, έχει προβάλλει αποδεικτικά στοιχεία ευρισκόμενα υπό τον έλεγχο του αντιδίκου, οι αρμόδιες δικαστικές αρχές να δύνανται να διατάσσουν την προσκόμιση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων από τον αντίδικο, με την επιφύλαξη ότι διασφαλίζεται η προστασία των εμπιστευτικών πληροφοριών.»

8. Τέλος, κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές, κατόπιν αιτήσεως του ζημιωθέντος, να καταδικάζουν τον παραβάτη ο οποίος προέβη σε προσβολή του δικαιώματος από δόλο ή βαριά αμέλεια, να καταβάλει στον δικαιούχο του δικαιώματος αποζημίωση αντίστοιχη προς την πραγματική ζημία που υπέστη ο δικαιούχος εξαιτίας της προσβολής του δικαιώματός του διανοητικής ιδιοκτησίας.»

Το γερμανικό δίκαιο

9. Το άρθρο 97 του Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (νόμου περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων), της 9ης Σεπτεμβρίου 1965, ορίζει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση παράνομης προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλου δικαιώματος που προστατεύεται από τον παρόντα νόμο ο ζημιωθείς έχει αξίωση άρσεως της προσβολής και, σε περίπτωση κινδύνου επαναλήψεώς της, αξίωση παραλείψεως. Αξίωση παραλείψεως υφίσταται και σε περίπτωση που εμφανίζεται για πρώτη φορά κίνδυνος προσβολής.

2. Όποιος προβαίνει στην προσβολή εκ δόλου ή εξ αμελείας υποχρεούται έναντι του ζημιωθέντος σε αποκατάσταση της ζημίας που επήλθε από την προσβολή. Κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως δύναται να συνεκτιμηθεί και το κέρδος που αποκόμισε από την προσβολή του δικαιώματος ο δράστης της προσβολής. Η αξίωση αποζημιώσεως μπορεί να υπολογισθεί και με βάση το ποσό το οποίο θα όφειλε να καταβάλει ως εύλογη αμοιβή ο δράστης της προσβολής εάν είχε λάβει άδεια χρήσεως του προσβληθέντος δικαιώματος. Οι δημιουργοί, οι συγγραφείς επιστημονικών εκδόσεων (άρθρο 70), οι φωτογράφοι (άρθρο 72) και οι ερμηνευτές καλλιτέχνες (άρθρο 73) μπορούν να απαιτήσουν και εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη τους.»

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

10. Η Bastei Lübbe AG, εταιρία γερμανικού δικαίου, κατέχει, ως παραγωγός φωνογραφημάτων, τα δικαιώματα δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα επί της ηχητικής μορφής ενός βιβλίου.

11. Ο Michael Strotzer είναι κάτοχος διαδικτυακής συνδέσεως μέσω της οποίας, στις 8 Μαΐου 2010, το φωνογράφημα αυτό προσφέρθηκε προς μεταφόρτωση σε απεριόριστο αριθμό χρηστών διαδικτυακής βάσεως ανταλλαγής αρχείων (peer-to-peer). Πραγματογνώμων διαπίστωσε με ακρίβεια ότι η διεύθυνση IP ανήκε στον M. Strotzer.

12. Με την από 28 Οκτωβρίου 2010 επιστολή, η Bastei Lübbe όχλησε τον M. Strotzer ζητώντας του να άρει την προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού. Δεδομένου ότι η όχληση αυτή δεν τελεσφόρησε, η Bastei Lübbe άσκησε ενώπιον του Amtsgericht München (ειρηνοδικείου Μονάχου, Γερμανία) αγωγή κατά του M. Strotzer, ως κατόχου της επίμαχης διευθύνσεως IP, ζητώντας την καταβολή χρηματικής αποζημιώσεως.

13. Εντούτοις, ο M. Strotzer αρνείται ότι διέπραξε ο ίδιος την προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού και υποστηρίζει ότι η διαδικτυακή του σύνδεση ήταν αρκούντως ασφαλής. Εξάλλου, δηλώνει ότι οι γονείς του, οι οποίοι διαμένουν στην ίδια οικία, είχαν επίσης πρόσβαση στη σύνδεση αυτή αλλά ότι, εξ όσων γνωρίζει ο ίδιος, δεν είχαν αποθηκεύσει το εν λόγω έργο στον υπολογιστή τους, αγνοούσαν την ύπαρξή του και δεν χρησιμοποιούσαν το λογισμικό διαδικτυακής ανταλλαγής αρχείων. Επιπλέον, ο υπολογιστής ήταν κλειστός κατά τη χρονική στιγμή της επίμαχης προσβολής.

14. Το Amtsgericht München (ειρηνοδικείο Μονάχου) απέρριψε την αγωγή της Bastei Lübbe για αποζημίωση με το σκεπτικό ότι δεν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι δράστης της φερόμενης προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού είναι ο M. Strotzer, καθόσον αυτός προέβαλε ότι δράστες της επίμαχης προσβολής θα μπορούσαν επίσης να είναι και οι γονείς του. Η Bastei Lübbe άσκησε ως εκ τούτου έφεση ενώπιον του Landgericht München I (πρωτοδικείου Μονάχου I, Γερμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση.

15. Το αιτούν δικαστήριο κλίνει υπέρ του να δεχθεί την ευθύνη του M. Strotzer ως δράστη της φερόμενης προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού, καθόσον από τα όσα εξέθεσε δεν προκύπτει ότι κατά τη χρονική στιγμή της προσβολής η διαδικτυακή σύνδεση χρησιμοποιήθηκε από τρίτο, με αποτέλεσμα να υφίσταται σοβαρή πιθανότητα να είναι αυτός ο δράστης της προσβολής. Το αιτούν δικαστήριο βρίσκεται εντούτοις αντιμέτωπο με τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία), η οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, ενδέχεται να αντιτίθεται στην έκδοση αποφάσεως σε βάρος του εναγομένου⁴.

16. Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), όπως αυτή ερμηνεύεται από το αιτούν δικαστήριο, ο ενάγων οφείλει να επικαλεστεί και να αποδείξει την προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού. Το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) δέχεται, περαιτέρω, ότι υφίσταται πραγματικό τεκμήριο ότι ο κάτοχος της συνδέσεως διέπραξε μια τέτοια προσβολή, εφόσον κατά τη χρονική στιγμή της προσβολής του δικαιώματος η συγκεκριμένη διαδικτυακή σύνδεση δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από κανένα άλλο πρόσωπο. Ωστόσο, αν κατά την χρονική στιγμή της προσβολής η διαδικτυακή σύνδεση δεν ήταν αρκούντως ασφαλής ή είχε συνειδητά τεθεί στη διάθεση άλλων προσώπων, τότε δεν υφίσταται πραγματικό τεκμήριο ότι ο κάτοχος της εν λόγω συνδέσεως ήταν ο δράστης της προσβολής.

⁴ Το αιτούν δικαστήριο παραθέτει μεταξύ άλλων την απόφαση του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 6ης Οκτωβρίου 2016, I ZR 154/15, Afterlife.

17. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), ο κάτοχος της διαδικτυακής συνδέσεως φέρει, ωστόσο, ένα δευτερεύον βάρος επικλήσεως. Για να ανταποκριθεί στο εν λόγω δευτερεύον βάρος, ο κάτοχος της συνδέσεως οφείλει να προβάλλει ότι άλλα πρόσωπα – τα οποία, εφόσον συντρέχει περίπτωση, οφείλει να κατονομάσει – είχαν αυτοτελή πρόσβαση στη διαδικτυακή του σύνδεση και ενδέχεται, ως εκ τούτου, να είναι οι δράστες της προβαλλόμενης προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού. Εντούτοις, αν ένα μέλος της οικογένειας είχε πρόσβαση στην επίμαχη διαδικτυακή σύνδεση, ο κάτοχος της συνδέσεως δεν υποχρεούται να παράσχει συμπληρωματικές διευκρινίσεις σχετικά με τη χρονική στιγμή και τη φύση της χρήσεως της συνδέσεως αυτής, λαμβανομένης υπόψη της προστασίας του γάμου και της οικογένειας την οποία κατοχυρώνουν το άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και οι αντίστοιχες διατάξεις του γερμανικού συνταγματικού δικαίου.

18. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht München I (πρωτοδικείο Μονάχου I) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 την έννοια ότι υφίστανται “αποτελεσματικές και αποτρεπτικές κυρώσεις”, για τις προσβολές του δικαιώματος διαθέσεως έργου στο κοινό ακόμα και όταν αποκλείεται η προς αποζημίωση ευθύνη του κατόχου διαδικτυακής συνδέσεως μέσω της οποίας διαπράχθηκαν προσβολές του δικαιώματος του δημιουργού διά της ανταλλαγής αρχείων, εφόσον ο κάτοχος της συνδέσεως κατονομάζει τουλάχιστον ένα μέλος της οικογένειας το οποίο είχε, πέρα από τον ίδιο, πρόσβαση στη διαδικτυακή αυτή σύνδεση, χωρίς να παρέχει περαιτέρω διευκρινίσεις, προκύπτουσες από τις κατάλληλες έρευνες, σχετικά με τη χρονική στιγμή και τη φύση της χρήσεως του διαδικτύου από το συγκεκριμένο μέλος της οικογένειας;
- 2) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/48 την έννοια ότι υφίστανται “αποτελεσματικά” μέτρα για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ακόμη και όταν αποκλείεται η προς αποζημίωση ευθύνη του κατόχου διαδικτυακής συνδέσεως μέσω της οποίας διαπράχθηκαν προσβολές του δικαιώματος του δημιουργού διά της ανταλλαγής αρχείων, εφόσον ο κάτοχος της συνδέσεως κατονομάζει τουλάχιστον ένα μέλος της οικογένειας το οποίο είχε, πέρα από τον ίδιο, πρόσβαση στη διαδικτυακή αυτή σύνδεση, χωρίς να παρέχει περαιτέρω διευκρινίσεις, προκύπτουσες από τις κατάλληλες έρευνες, σχετικά με τη χρονική στιγμή και τη φύση της χρήσεως του διαδικτύου από το συγκεκριμένο μέλος της οικογένειας;»

19. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Μαρτίου 2017. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Bastei Lübbe, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Bastei Lübbe και η Επιτροπή παρέστησαν στην επ’ ακροατηρίου συζήτηση της 14ης Μαρτίου 2018.

Ανάλυση

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

20. Η Επιτροπή, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Δεν συμμερίζομαι τις αμφιβολίες αυτές.

21. Με τα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν συνάδει με την απαίτηση για αποτελεσματικότητα των προβλεπόμενων για τη διασφάλιση της προασπίσεως των δικαιωμάτων του δημιουργού μέτρων, η οποία απορρέει από το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29 και το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/48, η παροχή της δυνατότητας στον κάτοχο διαδικτυακής

συνδέσεως μέσω της οποίας διαπράχθηκαν προσβολές του δικαιώματος του δημιουργού⁵ να απαλλαγεί από την ευθύνη για τις εν λόγω προσβολές βάσει τεκμηρίου, κατονομάζοντας, χωρίς να παράσχει περαιτέρω διευκρινίσεις, ένα μέλος της οικογένειας το οποίο είχε επίσης πρόσβαση στη διαδικτυακή αυτή σύνδεση. Οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου οφείλονται στη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) σχετικά με τα μέσα ένδικης προστασίας που έχουν στη διάθεσή τους, στο γερμανικό δίκαιο, οι ζημιούμενοι δικαιούχοι δικαιωμάτων του δημιουργού.

22. Δεν απόκειται στο Δικαστήριο, αλλά αποκλειστικώς στα εθνικά δικαστήρια να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν την εσωτερική νομολογία των κρατών μελών. Από την αρχή της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας προκύπτει ωστόσο ότι οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να ερμηνεύουν, κατά το μέτρο του δυνατού, τις διατάξεις του εσωτερικού τους δικαίου κατά τρόπο διασφαλίζοντα την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης. Η απαίτηση αυτή περιλαμβάνει την υποχρέωση τροποποιήσεως της εθνικής νομολογίας σε περίπτωση που αυτή δεν συμβιβάζεται με το εν λόγω δίκαιο⁶. Εντεύθεν συνάγεται ότι η απαίτηση περί σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), κατά το μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο διασφαλίζοντα την πλήρη αποτελεσματικότητα των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και αφορούν την αποτελεσματικότητα των μέσων ένδικης προστασίας των δικαιούχων δικαιωμάτων του δημιουργού. Ωστόσο, αποτελεί ασφαλώς έργο του Δικαστηρίου να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλες τις αναγκαίες ενδείξεις σχετικά με την έκταση των υποχρεώσεων αυτών.

23. Κατά συνέπεια, αν το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες κατά πόσον η νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), όπως την ερμηνεύει το αιτούν δικαστήριο, συνάδει με τις απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, το Δικαστήριο είναι απολύτως αρμόδιο για τον καθορισμό της εκτάσεως των απαιτήσεων αυτών. Πρέπει να εξεταστούν δύο πτυχές του ζητήματος αυτού: το περιεχόμενο των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

Οι σχετικές διατάξεις των οδηγιών 2001/29 και 2004/48

24. Η οδηγία 2001/29 είναι μάλλον λακωνική όσον αφορά τα μέτρα για τη διασφάλιση της προασπίσεως των δικαιωμάτων που εναρμονίζει. Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής υποχρεώνει απλώς τα κράτη μέλη, κατά τρόπο γενικό, να προβλέπουν αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις για την αντιμετώπιση των προσβολών των εν λόγω δικαιωμάτων. Τα κράτη μέλη πρέπει εξάλλου να προβλέπουν, υπέρ των ζημιωθέντων δικαιούχων, τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως. Τα συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών καταλείπονται πλήρως στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

25. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας για την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε αναγκαίο να προβλέψει πιο λεπτομερείς εναρμονισμένους κανόνες για τη διασφάλιση ομοιογενούς επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων αυτών σε όλη την Ένωση⁷. Η οδηγία 2004/48 είναι επομένως εξ ολοκλήρου αφιερωμένη στα μέτρα για τη διασφάλιση της προασπίσεως των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

5 Αντισταθμίζονται τον όρο αυτό ως περιλαμβάνοντα τόσο τα δικαιώματα του δημιουργού αυτά καθαυτά όσο και τα συγγενικά δικαιώματα, όπως τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφημάτων.

6 Βλ., προσφάτως, απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψεις 71 και 72).

7 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 1, 8 και 9 της οδηγίας 2004/48.

26. Είναι αληθές ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2 της οδηγίας 2004/48, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων της νομοθεσίας σχετικά με το δικαίωμα του δημιουργού, και ιδίως των διατάξεων του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/29. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, οι κανόνες της οδηγίας 2001/29 υπερισχύουν έναντι των διατάξεων της οδηγίας 2004/48. Εντούτοις, δεν προκύπτει εξ αυτού ότι το δικαίωμα του δημιουργού στο σύνολό του πρέπει να εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/48. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει σαφέστατα ότι οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας εφαρμόζονται «σε οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όπως προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία ή/και την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους». Καθόσον το δικαίωμα του δημιουργού συνιστά αναμφισβήτητο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, η οδηγία 2004/48 έχει εφαρμογή ως προς αυτό, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που περιλαμβάνονται στις πράξεις του δικαίου της Ένωσης που αφορούν το εν λόγω δικαίωμα. Η οδηγία αυτή προβλέπει εξάλλου ειδικές διατάξεις ως προς το δικαίωμα του δημιουργού, ιδίως στο άρθρο 5 το οποίο θεσπίζει τεκμήριο πνευματικής ιδιοκτησίας ή κατοχής συγγενικών δικαιωμάτων.

27. Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29 πρέπει συνεπώς να θεωρείται όχι ως μεμονωμένη διάταξη πολύ γενικού χαρακτήρα, αλλά ως στοιχείο του εναρμονισμένου συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας το οποίο καθιερώνει η οδηγία 2004/48. Το σύστημα αυτό βαίνει πέραν της απλής δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, καθόσον επιβάλλει σε αυτά συγκεκριμένες υποχρεώσεις, η τήρηση των οποίων, συμπεριλαμβανομένης της δικονομικής πτυχής τους, υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου, ο οποίος υπερβαίνει το πλαίσιο του κλασικού ελέγχου των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Αν γινόταν δεκτή διαφορετική ερμηνεία, η οδηγία 2004/48 δεν θα είχε λόγο υπάρξεως, καθόσον δεν θα προσέθετε τίποτα σε σχέση με την ήδη, δύναμει της αρχής της αποτελεσματικότητας, βαρύνουσα τα κράτη μέλη υποχρέωση να διασφαλίζουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των διατάξεων ουσιαστικού δικαίου της Ένωσης στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, θα ήταν παράλογο να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέσπισε οδηγία περιλαμβάνουσα υποχρεώσεις οι οποίες θα μπορούσαν να καταστούν άνευ περιεχομένου εξαιτίας της εφαρμογής των δικονομικών κανόνων των κρατών μελών. Εξάλλου, η οδηγία 2004/48 έχει αυτοτελές πεδίο εφαρμογής, δεδομένου ότι κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, εφαρμόζεται όχι μόνο στην προστασία των εναρμονισμένων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε επίπεδο δικαίου της Ένωσης, αλλά επίσης στα δικαιώματα που προβλέπονται στην εσωτερική νομοθεσία των κρατών μελών. Η εν λόγω οδηγία δεν μπορεί συνεπώς να υποβαθμιστεί σε απλή εξειδίκευση της γενικής αρχής της αποτελεσματικότητας της προστασίας των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης, η οποία έχει εφαρμογή, στο πλαίσιο της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, ελλείψει ειδικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

28. Ως εκ τούτου, μολονότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29, όπως συμπληρώνεται και εξειδικεύεται συναφώς με το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48, προβλέπει το δικαίωμα για τον ζημιωθέντα δικαιούχο να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης, τούτο ωστόσο συνεπάγεται, κατά τη γνώμη μου, την υποχρέωση να προβλέπονται και να εφαρμόζονται στην εσωτερική έννομη τάξη μηχανισμοί οι οποίοι να παρέχουν πράγματι στους δικαιούχους τη δυνατότητα να αποζημιωθούν. Καίτοι οι συγκεκριμένοι δικονομικοί μηχανισμοί που σκοπούν στην εφαρμογή των οδηγιών αυτών υπάγονται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, η αποτελεσματικότητά τους υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Αντιθέτως προς όσα διατείνεται η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, ο έλεγχος αυτός δεν περιορίζεται στο ζήτημα κατά πόσον είναι πρακτικά αδύνατο ή εξαιρετικά δύσκολο να αποζημιωθεί ο δικαιούχος, καθόσον, συνήθως, η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται στο πλαίσιο του ελέγχου τηρήσεως της αρχής της αποτελεσματικότητας. Για τον έλεγχο της τηρήσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις οδηγίες αυτές είναι αναγκαία η ερμηνεία των συγκεκριμένων διατάξεων τους υπό το πρίσμα της πρακτικής αποτελεσματικότητάς τους.

29. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρόκειται για προσβολές του δικαιώματος διαθέσεως στο κοινό που διαπράχθηκαν με χρήση του διαδικτύου. Οι δικαιούχοι οι οποίοι θίγονται από αυτού του είδους τις προσβολές αντιμετωπίζουν δυσχέρειες στον εντοπισμό των παραβατών και στην απόδειξη της εμπλοκής τους. Συγκεκριμένα, οι προσβολές που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου δεν αφήνουν εμφανή ίχνη⁸ και καθιστούν δυνατή, σε ορισμένο βαθμό, τη διατήρηση της ανωνυμίας των δραστών. Η μόνη ένδειξη που μπορεί συνήθως να εντοπιστεί είναι η διεύθυνση IP από την οποία διαπράχθηκε η προσβολή. Ο εντοπισμός αυτός του κατόχου της διεύθυνσης IP, ακόμη και αν είναι ακριβής, δεν συνιστά απόδειξη της ευθύνης συγκεκριμένου προσώπου, ιδίως αν στην εν λόγω διαδικτυακή σύνδεση είχαν πρόσβαση περισσότερα πρόσωπα.

30. Για τον λόγο αυτόν, οι εθνικές νομοθεσίες προβλέπουν συχνά μέτρα ελαφρύνσεως του βάρους αποδείξεως που φέρουν οι ζημιωθέντες δικαιούχοι δικαιωμάτων του δημιουργού. Ένα τέτοιο μέτρο μπορεί μεταξύ άλλων να έχει τη μορφή τεκμηρίου ενοχής του κατόχου της διαδικτυακής συνδέσεως για προσβολή που διαπράχθηκε από τη διεύθυνση IP του. Τα μέτρα αυτά καθιστούν δυνατή τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του δικαιώματος των δικαιούχων να αξιώσουν αποζημίωση σε περιπτώσεις προσβολών που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ένα τέτοιο τεκμήριο έχει εισαχθεί στη γερμανική έννομη τάξη μέσω της νομολογίας.

31. Η υποχρέωση θεσπίσεως τέτοιου τεκμηρίου δεν προβλέπεται ρητώς ούτε από τις διατάξεις της οδηγίας 2001/29 ούτε από τις διατάξεις της οδηγίας 2004/48. Εντούτοις, το μέτρο αυτό είναι μεν το κύριο προβλεπόμενο από το εθνικό δίκαιο μέσω διασφάλισης της αποτελεσματικότητας του δικαιώματος προβολής αξιώσεως αποκαταστάσεως της προκληθείσας ζημίας που μνημονεύεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29, πρέπει όμως να εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό. Το εν λόγω μέτρο δεν θα μπορούσε να επιτύχει τον σκοπό του αν ήταν εξαιρετικά εύκολο να ανατραπεί το τεκμήριο ενοχής, με αποτέλεσμα ο ζημιωθείς δικαιούχος να μην έχει άλλη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του για αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη. Το δικαίωμα αυτό θα καθίστατο στην περίπτωση αυτή κενό περιεχομένου.

32. Συνεπώς, καίτοι το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29 δεν επιτάσσει κανένα συγκεκριμένο μέσο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του δικαιώματος ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως, από το εν λόγω άρθρο συνάγεται, κατά τη γνώμη μου, ότι τα υφιστάμενα μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό. Τα εθνικά δικαστήρια διαδραματίζουν, συναφώς, καθοριστικό ρόλο συνιστάμενο στην εκτίμηση των αποδείξεων και στη στάθμιση των διαφόρων εμπλεκόμενων συμφερόντων.

33. Κατά συνέπεια, αν το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή της νομολογίας του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) σχετικά με την ευθύνη και τις υποχρεώσεις των κατόχων διαδικτυακής συνδέσεως, πρέπει να προκρίνει την ερμηνεία που καθιστά δυνατή τη διασφάλιση κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο της αποτελεσματικότητας της προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων

34. Όπως προκύπτει, το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το αιτούν δικαστήριο κατά την εφαρμογή της νομολογίας του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) έγκειται στην επίκληση της αρχής της προστασίας της οικογενειακής ζωής προκειμένου να περιοριστεί η υποχρέωση του κατόχου της διαδικτυακής συνδέσεως να παράσχει πληροφορίες σχετικά με το πρόσωπο που θα μπορούσε να έχει διαπράξει την προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού. Επομένως, όταν ο εν

⁸ Σε αντίθεση, παραδείγματος χάριν, προς την πώληση εμπορευμάτων που αποτελούν προϊόντα παραποίησης/απομιμήσεως.

λόγω κάτοχος της συνδέσεως υποδεικνύει ότι άλλα πρόσωπα εκτός από τον ίδιο μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στη σύνδεση αυτή, δεν υποχρεούται να αποκαλύψει την ταυτότητά τους ούτε να παράσχει άλλες διευκρινίσεις σχετικά με τα πρόσωπα αυτά, επειδή μια τέτοια υποχρέωση θα συνιστούσε αδικαιολόγητη επέμβαση στη σφαίρα της οικογενειακής του ζωής.

35. Επισημαίνεται συναφώς ότι, κατά την εφαρμογή των διατάξεων που μεταφέρουν τις οδηγίες 2001/29 και 2004/48 στην εσωτερική έννομη τάξη τους, τα κράτη μέλη δεσμεύονται βεβαίως από τις διατάξεις του Χάρτη. Το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής προστατεύεται από το άρθρο 7 του Χάρτη. Ωστόσο, στις διαφορές που αφορούν τα δικαιώματα του δημιουργού, το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής μπορεί να συγκρούεται με το θεμελιώδες δικαίωμα ιδιοκτησίας που κατοχυρώνει το άρθρο 17 του Χάρτη. Η διανοητική ιδιοκτησία μνημονεύεται ρητώς στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

36. Εξάλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να τονίσει ότι το δικαίωμα ενημερώσεως του ενάγοντος στο πλαίσιο αγωγής σχετικής με την προστασία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εμπίπτει στο δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, το οποίο εγγυάται το άρθρο 47 του Χάρτη, και διασφαλίζει κατά τον τρόπο αυτόν την αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας⁹.

37. Σε μια τέτοια περίπτωση, κατά την οποία διάφορα θεμελιώδη δικαιώματα έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους, εναπόκειται στις οικείες εθνικές αρχές και στα εθνικά δικαστήρια να μεριμνούν για τη διασφάλιση της ορθής ισορροπίας μεταξύ των εν λόγω δικαιωμάτων¹⁰. Ενδέχεται επίσης ο αναγκαίος συμβιβασμός μεταξύ των επιταγών που συνδέονται με την προστασία διαφορετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων να πρέπει να πραγματοποιηθεί σε επίπεδο δικαίου της Ένωσης, ιδίως από το Δικαστήριο κατά την ερμηνεία του δικαίου αυτού¹¹.

38. Στο πλαίσιο του εν λόγω συμβιβασμού, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τον σεβασμό του ουσιαστικού περιεχομένου των επίμαχων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συνακόλουθα, το Δικαστήριο έκρινε ότι έρχεται σε αντίθεση τόσο με το θεμελιώδες δικαίωμα ιδιοκτησίας όσο και με το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας η παροχή της δυνατότητας σε τραπεζικό ίδρυμα να επικαλείται το τραπεζικό απόρρητο, στο όνομα του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων που καθιερώνεται στο άρθρο 8 του Χάρτη, για να αρνηθεί να παράσχει πληροφορίες σχετικές με τα στοιχεία του δικαιούχου τραπεζικού λογαριασμού, τα οποία θα καθιστούσαν δυνατή την άσκηση κατά του εν λόγω προσώπου αγωγής σχετικής με την προστασία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας¹².

39. Ανάλογη συλλογιστική θα μπορούσε να ισχύσει όσον αφορά την αλληλεξάρτηση μεταξύ του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, αφενός, και του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, αφετέρου.

40. Αν το αναγνωριζόμενο στον κάτοχο της διαδικτυακής συνδέσεως, στο όνομα της προστασίας της οικογενειακής ζωής του, δικαίωμα να αρνηθεί να παράσχει διευκρινίσεις σχετικές με τα πρόσωπα που ενδέχεται να έχουν διαπράξει την προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού εμπόδιζε στην πράξη τον δικαιούχο των εν λόγω δικαιωμάτων να επιτύχει αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη, θα θιγόταν το ουσιαστικό περιεχόμενο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας του εν λόγω δικαιούχου. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαίωμα ιδιοκτησίας θα έπρεπε να υπερισχύσει του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής. Αντιθέτως, αν τέτοια επέμβαση στην οικογενειακή ζωή ήθελε κριθεί ανεπίτρεπτη από το εθνικό δικαστήριο, ως υπεύθυνος της προσβολής των δικαιωμάτων του δημιουργού θα έπρεπε να θεωρηθεί ο κάτοχος της διαδικτυακής συνδέσεως. Μια τέτοια δευτερογενής

9 Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, σκέψη 29).

10 Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:689, σκέψη 84).

11 Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, σκέψη 33).

12 Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, σκέψεις 37 έως 41).

ευθύνη είναι προφανώς δυνατή στο γερμανικό δίκαιο¹³. Εναπόκειται επίσης στο εθνικό δικαστήριο, προτού δεχθεί ότι στοιχειοθετείται ευθύνη του κατόχου της διαδικτυακής συνδέσεως, να εξακριβώσει ότι δεν υφίστανται άλλα δικονομικά μέσα παρέχοντα στον ζημιωθέντα δικαιούχο των δικαιωμάτων του δημιουργού τη δυνατότητα να εντοπίσει τα πρόσωπα που διέπραξαν την προσβολή, προκειμένου να επιτύχει αποκατάσταση της ζημίας¹⁴.

41. Επιπλέον, φρονώ ότι δύο άλλες διατάξεις του Χάρτη μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη κατά τη στάθμιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

42. Πρώτον, πρόκειται για το άρθρο 20 του Χάρτη το οποίο κατοχυρώνει την ισότητα έναντι του νόμου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις παρασχεθείσες από την Bastei Lübbe πληροφορίες που περιέχονται στις παρατηρήσεις της, περίπου το 70 % των διαδικτυακών συνδέσεων στη Γερμανία είναι «οικογενειακές συνδέσεις», χρησιμοποιούνται δηλαδή σε οικογενειακό πλαίσιο. Απομένει συνεπώς το 30 % των συνδέσεων που δεν χρησιμοποιούνται σε τέτοιο πλαίσιο, οι δε κάτοχοι ορισμένων εξ αυτών είναι πιθανώς πρόσωπα που ζουν μόνα τους. Εάν η χρήση διαδικτυακής συνδέσεως εντός του οικογενειακού πλαισίου καθιστούσε δυνατή την εύκολη απαλλαγή από την ευθύνη για προσβολές των δικαιωμάτων του δημιουργού, τούτο θα οδηγούσε σε δυσμενή μεταχείριση των προσώπων που, ζώντας μόνα τους, δεν παρέχουν τη δυνατότητα σε άλλα μέλη της οικογένειας να έχουν πρόσβαση στη διαδικτυακή τους σύνδεση. Εντούτοις, μολονότι τα πρόσωπα που κατοικούν με την οικογένειά τους δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τα πρόσωπα που ζουν μόνα τους από την άποψη του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, τέτοια διαφορά καταστάσεων δεν υφίσταται ως προς την ευθύνη για προσβολές των δικαιωμάτων του δημιουργού. Συνεπώς, το γεγονός και μόνον της συγκατοικήσεως με άλλα μέλη της οικογένειας δεν μπορεί να συνεπάγεται αυτομάτως τον αποκλεισμό της ευθύνης αυτής.

43. Δεύτερον, το άρθρο 54 του Χάρτη καθιερώνει την απαγόρευση της καταχρήσεως των δικαιωμάτων τα οποία αναγνωρίζει ο εν λόγω Χάρτης. Είναι αληθές ότι το άρθρο αυτό στρέφεται κυρίως κατά των πράξεων οι οποίες, υπό το πρόσχημα των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο Χάρτης, στην πραγματικότητα αντιστρατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και σκοπούν στην κατάλυσή τους¹⁵. Προφανώς, η προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας δεν συνιστά τέτοια πράξη.

44. Τούτου δοθέντος, η απαγόρευση της καταχρήσεως δικαιώματος συγκαταλέγεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης από μακρόν χρόνου¹⁶. Δυνάμει της αρχής αυτής, οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται καταχρηστικώς τα δικαιώματα που απονέμουν οι κανόνες της Ένωσης προκειμένου να επωφεληθούν των εξ αυτών απορροεόντων πλεονεκτημάτων χωρίς να επιτυγχάνεται ο σκοπός των εν λόγω κανόνων.

45. Στη διαδικασία της κύριας δίκης, ο M. Strotzer υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος για την προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού η οποία διαπράχθηκε μέσω της διαδικτυακής του συνδέσεως, επειδή άλλα πρόσωπα, ήτοι οι γονείς του, έχουν επίσης πρόσβαση στη σύνδεση αυτή. Εξάλλου, ισχυρίζεται ότι οι γονείς του ουδεμία γνώση έχουν του λογισμικού που χρησιμοποιήθηκε για τη διάπραξη της προσβολής αυτής ούτε διαθέτουν στον υπολογιστή τους το έργο το οποίο διατέθηκε παρανόμως στο κοινό.

13 Βλ. απόφαση του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 30ής Μαρτίου 2017, I ZR 19/16 Loud, εκδοθείσα κατόπιν της υποβολής της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση.

14 Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, σκέψη 42).

15 Βλ., Woods, L., «Article 54 – Abuse of Rights», σε Peers, S., Hervey, T. K., Kenner, J., κ.λπ. (επιμ.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Oxford-Portland (Oregon), 2014, σ. 1539-1559.

16 Βλ., για μια πρόσφατη εφαρμογή της απαγορεύσεως, απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2018, Altun κ.λπ. (C-359/16, EU:C:2018:63, σκέψεις 48 και επ.)

46. Εναπόκειται συνεπώς στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν ο M. Strotzer καταχράται του δικαιώματος στην προστασία της οικογενειακής ζωής επικαλούμενος το εν λόγω δικαίωμα, όχι για να προστατέψει τα μέλη της οικογένειάς του έναντι ενδεχόμενης ευθύνης για την προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού με την οποία προφανώς δεν έχουν καμία σχέση, αλλά αποκλειστικά για να απαλλαγεί από τη δική του ευθύνη για την προσβολή αυτή. Σε αυτήν την περίπτωση, το δικαίωμα στην προστασία της οικογενειακής ζωής δεν θα έπρεπε να συνιστά πρόσκομμα για την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας των δικαιούχων των εν λόγω δικαιωμάτων του δημιουργού.

Πρόταση

47. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα υποβληθέντα από το Landgericht München I (πρωτοδικείο Μονάχου I, Γερμανία) προδικαστικά ερωτήματα την ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, και το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, έχουν την έννοια ότι δεν επιβάλλουν τη θέσπιση στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών τεκμηρίου ευθύνης των κατόχων διαδικτυακής συνδέσεως για τις προσβολές των δικαιωμάτων του δημιουργού που διαπράττονται μέσω της συνδέσεως αυτής. Εντούτοις, αν το εσωτερικό δίκαιο προβλέπει τέτοιο τεκμήριο για τη διασφάλιση της προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων, το τεκμήριο αυτό πρέπει να εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεπή, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της προστασίας αυτής. Το δικαίωμα στο σεβασμό της οικογενειακής ζωής, το οποίο αναγνωρίζει το άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να στερεί από τους δικαιούχους κάθε πραγματική δυνατότητα προστασίας του δικαιώματός τους διανοητικής ιδιοκτησίας το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.